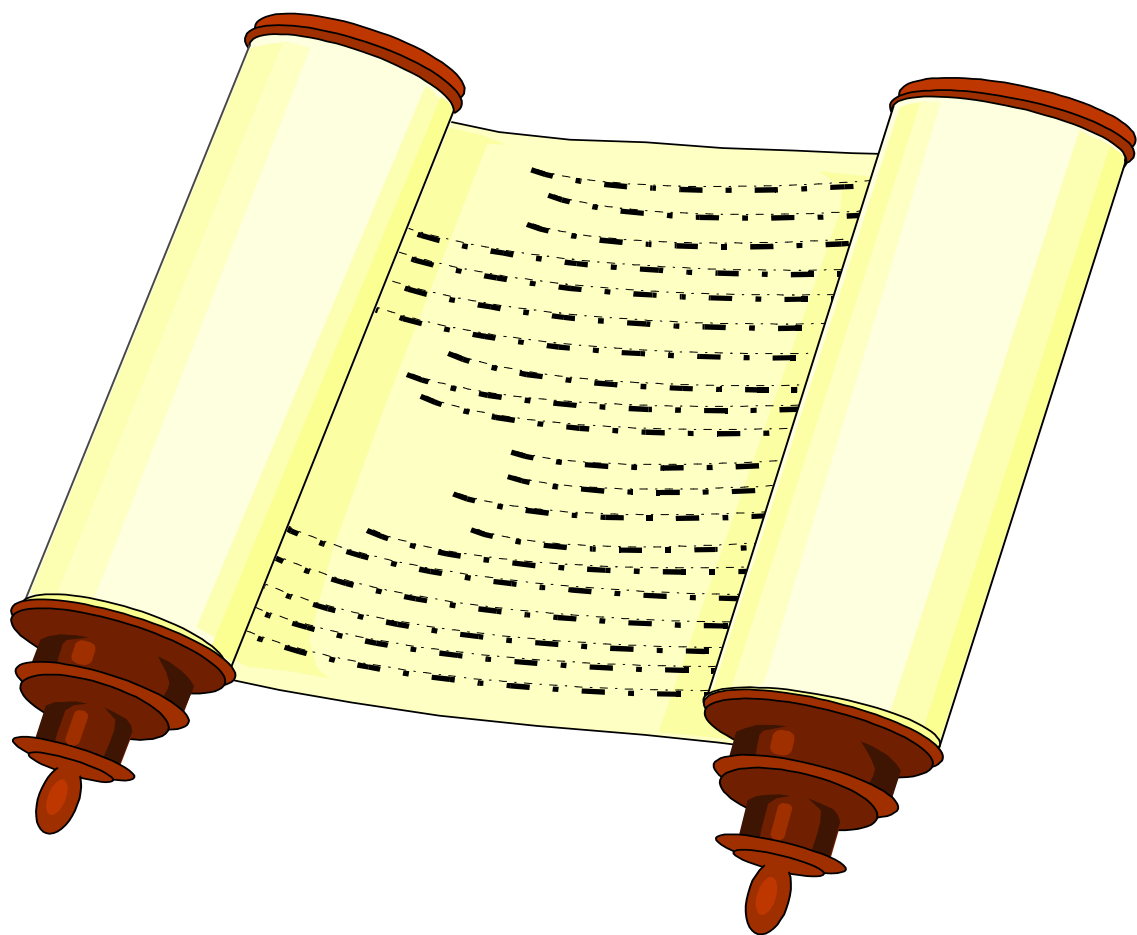

"בני ציון"

פרד"ס התורה

פשוט וברור

“בְּנֵי צִיּוֹן”

“וַנִּתֵּן אֶהָרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לַה' וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעֻזְאֵל” (ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

עַל הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים מְבוֹאֵר בַּתּוֹרָה, שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָיָה צָרִיךְ לְהִבְיֵא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים – שְׁעִיר אֶחָד לַה', וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֻזְאֵל. אֵת הַשְּׁעִיר לַה' הָיָה הַכֹּהֵן מְקַרֵּב קֶרְבָּן. וְאֵילוֹ אֵת הַשְּׁעִיר הַשְּׁנִי הָיָה מְשַׁלַּח לְעֻזְאֵל לְמַדְבָּר, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. וְזֹאת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בַּתּוֹרָה: “וַהֲקָרִיב אֶהָרֵן אֵת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַה' וְעָשָׂהוּ חֲטָאֵת. וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֻזְאֵל יַעֲמֵד חַי לְפָנָי ה' לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֻזְאֵל הַמִּדְבָּרָה”.

וְהֵנָּה, לְפָנָי שֶׁהָיוּ מְשַׁלְּחִים אֵת הַשְּׁעִיר לְעֻזְאֵל, הָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל סוֹמֵךְ אֵת יָדָיו עָלָיו, וּמִתְנַדֵּה עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן הָיָה מְשַׁלַּח אֵת אוֹתוֹ הַשְּׁעִיר לְעֻזְאֵל, וּכְפִי שְׁכַתּוּב בַּתּוֹרָה: “וּסְמַךְ אֶהָרֵן אֵת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי וְהַתּוֹדָה עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַנִּתֵּן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר... וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָם (שֶׁל יִשְׂרָאֵל) אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה”.

וְעַל הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים, שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה (יומא ו, ה): “שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִצּוֹתָן שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶן שְׁוִין בְּמִרְאֵה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּבְלִקְיַתָּן כְּאֶחָד”. דְּהֵינּוּ, הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים, הִיְתָה לְהִבְיֵא שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים – שְׁעִיר אֶחָד לַה', וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֻזְאֵל. וְצָרִיכִים הֵם לְהִיּוֹת “שְׁנֵיהֶן שְׁוִין בְּמִרְאֵה וּבְקוֹמָה”.

וּפְתַב בְּעַל “עֲקִידַת יִצְחָק” (שַׁעַר סג, ד"ה), שְׁמָה שְׁצוּהָ הַקַּב"ה לְהִבְיֵא בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים שְׁנֵי שְׁעִירִים – שְׁעִיר אֶחָד לַה' וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֻזְאֵל – הֵם כְּנֶגֶד יַעֲקֹב וְעָשׂו, שֶׁהָיוּ אֲחִים תְּאוֹמִים, וְנִבְחָר יַעֲקֹב לְהִיּוֹת בְּבַחֲיִנַת “שְׁעִיר אֶחָד לַה'”, וְאֵילוֹ עָשׂו אֲחִיו נִבְחָר לְהִיּוֹת בְּבַחֲיִנַת “שְׁעִיר אֶחָד לְעֻזְאֵל”.

וּכְפִי לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל בְּעַל “הָעֲקִידָה”: “וְעוֹד יִתְכַן בְּדֶרֶךְ הַרְמוֹז, שִׁיוֹתָן בְּזוֹה רּוּשֵׁם נִפְלָא בְּהַבְדֵּל אֲשֶׁר בֵּין הַבָּנִים שֶׁל יִצְחָק אֲבִינוּ, אֲשֶׁר בָּא זְכוּרֹן עֲקִידָתוֹ בַּיּוֹם הַדִּין הַקּוֹדֵם, כִּי שְׁנֵיהֶם (יַעֲקֹב וְעָשׂו) נִדְּמוּ אֶל הַשְּׁעִירִים... וְלְהִיּוֹתָם תְּאוֹמִים... נִפְלָה בִּינֵיהֶם קִטְטָה עַל הַבְּכוֹרָה, וְיִתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה' (רש"י בְּרֵאשִׁית כו), וְלֹא סָרוּ אַחֲרָי-כֵּן מִהַתְקוּטָה עָלֵיהֶם. לְכֵן צוּהָ שִׁיטִּילוּ עָלֵיהֶם גּוֹרְלוֹת... אִיזוּהוּ לְשֵׁם (=לַה') וְאִיזוּהוּ לְעֻזְאֵל”.

וּמָה נִפְלָא מָה שְׁאֲמָרוּ (יומא לט, עא), שֶׁהָיָה סִימָן טוֹב כְּשֶׁעָלָה גּוֹרֵל הַשֵּׁם בְּיָמֵינוּ, שִׁיּוֹרָה שְׁאוֹתוֹ שְׁעִיר הַנִּקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, יָמִין ה' רוממה' בו, וּמְכוּנָת כְּנֶגְדוֹ... אֲמַנָּם הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר הוּא שְׁעִיר בְּעֵצָם, אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֻזְאֵל, הֵנָּה הוּא נוֹשֵׂא עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהוּא מְשַׁתְּלַח לְאֶרֶץ גְּזֵרָה, אֲשֶׁר שֵׁם נִפְלָא שְׂדוּדָה, בְּלִי שׁוּם תְּקוּמָה, כִּי לְסוּף(=בְּעֵתִיד) (עָשׂו) יִפּוֹל בְּנוֹפְלִים, וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד וּפְלִיטָה לְבֵית עָשׂו – לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וְהוּא עֲנִין נִכְבָּד מְאֹד, רְאוּי שִׁיעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ סִימָן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה, כְּמוֹ שְׁאֲמָרְנוּ. כִּי עַל-כֵּךְ אָמְרוּ חז"ל (ב"ר ס"ה): ‘זְקַח לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדֵי עִזִּים טְבִיִּים – טוֹבִים לָךְ, טוֹבִים לְבְנֵיךְ”.

וְכֵן מְבוֹאֵר בְּמִדְרָשׁ עַל עָשׂו הַרְשָׁע (יְלִקוּט שְׁמַעוֹנֵי רַמְזוֹ תַּקְעוּ): “וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָם – נוֹטֵל הַקַּב"ה כָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנוֹתֵנָן עַל עָשׂו הַרְשָׁע, שְׁנֵי אֲמָר: ‘וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו’. וְאִין שְׁעִיר, אֵלָּא עָשׂו, שְׁנֵי אֲמָר: ‘הֵן עָשׂו אֲחִי אִישׁ שְׁעִיר’. ‘אֵת כָּל עֲוֹנוֹתָם’. אָמַר עָשׂו: כְּמָה כַח יֵשׁ לִי, שְׁאֵתָה נוֹתֵן עָלַי כָּל עֲוֹנוֹת יַעֲקֹב אֲחִי...”

בְּדֶרֶךְ זוֹ נִעְלָה בְּמִסִּילָה לְבִיאָר אֵת עֲנִין שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים עַל-פִּי מָה שְׁשִׁנֵּינוּ בְּמִסְכַּת אָבוֹת (ו, יב): “כָּל מָה שְׁפָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ – לֹא בְּרֵאוֹ, אֵלָּא לְכַבּוּדוֹ”.

וְתַמָּה עַל-כֵּךְ ה"י שְׁמַח מִשָּׂה". שְׂכַן, אִיךְ מִתְקַים “כָּל מָה שְׁפָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ – לֹא בְּרֵאוֹ, אֵלָּא לְכַבּוּדוֹ”? וְהָרִי יִשְׁנָם בְּעוֹלָם הַרְבֵּה רְשָׁעִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ רָעָה נֶגֶד ה', וְאִיךְ כְּבוֹד שָׁמַיִם מִתְרַבֶּה עַל יְדָם? אֵלָּא, אֹמֵר ה"י שְׁמַח מִשָּׂה: “כִּי בּוֹדָאֵי לֹא נַעֲדָרָה כּוֹנְתוֹ יִתְבַּרְךְ בְּשׁוּם אִפְן... וְאִף מֵאֲנָשֵׁי רְשָׁע וּפְשָׁע מִתְרַבֶּה

כבוד שמים, כי כשהקב"ה נפָרַע משונאיו (=מעניש את הרשעים)... שמו מתגדל ומתקדש, ונורא על כל סביביו". וזהו שכתוב (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו, וגם רשע ליום רעה" - כל מה שפעל ה' הוא "למענהו" - לתכלית ולתועלת כדי שיתרבה כבוד שמים, "וגם רשע" - יוצא ממנו קידוש שם שמים "ליום רעה", כאשר מתמלאת סאתו (=מרבה הוא לפשוע), הקב"ה נפָרַע ממנו לעיני-כל, ואז מתקדש שמו יתברך בעולם. הנה, רואים אנו שיש הבדל עצום בין הצדיק לבין הרשע. שכן, הצדיק מקדש שם שמים על-ידי שהוא עובד את ה' בעודו בחיים, שאז הוא משתמש עם החיות שנתן לו הקב"ה כדי לעבוד את ה' בתורה ובמצוות. ואילו הרשע מקדש שם שמים על-ידי מיתתו, כאשר הקב"ה נפָרַע ממנו כשהוא מגדיש את הסאה.

ומעתה יאיר לנו להבין מעט מזעיר את עבודת הכהן הגדול לבחור את שני השעירים - שעיר אחד לה' ושעיר אחד לעזאזל - כי יש בכך רמז ברור על שתי הדרכים של קידוש שם שמים. שהרי, כל הנבראים צריכים לקדש שם שמים, אלא שהבחירה היא כמובן ביד האדם, האם לקדש שם שמים בבחינת "שעיר לה'" - על-ידי תורה ומעשים טובים. או חלילה לקדש שם שמים בבחינת "השעיר לעזאזל", על-ידי שהקב"ה נפָרַע מהרשעים לעיני כל, שאז מתגדל שמו על-ידי מיתתם.

והנה, עם ישראל, זרעו של יעקב אבינו, גלו דעתם, שהם בוחרים לקדש שם שמים על-ידי עסק התורה וקיום המצוות, בבחינת "שעיר אחד לה'", שהרי קבלו עליהם את התורה בהר סיני והקדימו "נעשה" ל"נשמע". (וברור הוא שעל-ידי שהם מקריבים ומשעבדים את כל גופם - רמ"ח איבריהם ושס"ה גידיהם - לשם שמים בתורה ובמצוות, זה בחינת קרבן לה')

אולם, רשעי ישראל, אומות העולם, שהם מזרעו של עשו הרשע שסרבו לקבל את התורה הקדושה, הרי בכך גלו דעתם שאין הם רוצים לעשות את רצון ה' ולקדש שם שמים בבחינת "שעיר לה'" (=על-ידי התורה והמצוות). אולם, מכיון שכל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו. נמצא, שגם הגויים חייבים לקדש שם שמים. ולכן אם אין הם מקדשים שם שמים, בבחינת "שעיר לה'" (=על-ידי תורה ומצוות), לא נותר להם אלא לקדש שם שמים, בבחינת "שעיר אחד לעזאזל", על-ידי שהקב"ה מביא עליהם מפלה, כפי שאומר ה"ש"מח משה": "כי כשהקב"ה נפָרַע משונאיו (=מעניש את הרשעים)... שמו מתגדל ומתקדש, ונורא על כל סביביו...".

לכן צוה הקב"ה לכהן הגדול להביא ביום הפיפורים שני שעירים: שעיר אחד לה' הוא כנגד יעקב אבינו, אשר הוא זרעו בחרו לעבוד את ה' בתורה ובמצוות.

(ואולם מאחר ו"אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", על-כן מעלה הכהן הגדול את השעיר לה' קרבן חטאת, כדי לכפר על אלו מישראל שלא מלאו פראוי את תפקידם לקדש את שם שמים, בבחינת "שעיר אחד לה'"). ומה שמביא הכהן הגדול שעיר אחד לעזאזל הוא כנגד עשו הרשע, כדי לעורר בשמים, כי על עשו וזרעו מוטלת החובה לקדש שם שמים, בבחינת "שעיר אחד לעזאזל", על-ידי שיביא עליהם הקב"ה מפלה, אמן כ"ר!" "אחרי מות"

מסופר על הבעל-שם-טוב, שנקלע לאחוזתו של כפרי אחד, שהיה לו סוס נאה וחזק, שעבד למענו בכל כוחו. כשראה הבעל-שם-טוב את הסוס, ידע שמגולגלת בו נשמת אדם, שהיה חיב בחייו כסף לאותו כפרי, ומכיון שלא פרע את חובו, נגזר עליו להתגלגל בסוס, ולעבוד למען אותו כפרי. נגש הבעל-שם-טוב אל בעל הסוס, ובקש ממנו למכור לו את סוסו. לא הסכים הלה, בטענה שסוסו זה הוא הטוב והמועיל שבסוסיו. "אם כן, הראה נא לי את השטרות אשר עליהם חתומים האנשים שחיבים לך כסף", בקש הבעל-שם-טוב. משהראה לו הכפרי את שטרותיו, הפציר בו הבעל-שם-טוב לתת לו שטר מסוים. "למה לך שטר זה?" - תמה הכפרי - "האיש החתום עליו נפטר, וממילא לא יחזיר לי את החוב". "אף-על-פי-כן חפץ אני בשטר זה", אמר הבעל-שם-טוב. לאחר שקבל הבעל-שם-טוב את השטר מידי הכפרי במתנה גמורה, עמד הבעל-שם-טוב וקרעו לגזרים. באותו רגע נפל הסוס ומת - וכך היה תיקון לנשמתו של האיש, והוא בא אל מקומו בשלום. (נפלאות הבעש"ט).

וכן מסופר על האר"י הקדוש זצ"ל, שתלמיד חכם אחד בקש ממנו שיתן לו מכתב המלצה, כיון שהוא רוצה ללכת לעיר אחרת. הרב הסכים, נתן לו, ואמר: לך לשם, כי שם יזמין לך השם יתברך את בת זוגך. התלמיד החכם לקח את האגרת, והלך לאותה העיר. ושם, באותה העיר, חלקו לו כבוד גדול. ובנוסף, אחד מעשירי העיר נתן לו את בתו לאשה, ונתן לו הרבה נדוניה ונכסים. ואותו תלמיד חכם היה נשוי איתה שלושה חודשים, ואז לפתע מתה האשה, וירש הוא את כל הנכסים שלה, וחזר לעירו, ונכנס אצל הרב כדי לבקרו. אמר לו הרב: דע לך שהאשה הזאת שהיית נשוי לה, הייתה איש בגלגול הראשון, וזה היה חברך פלוני, שלקח ממך הרבה מעות (=הרבה כסף) שלא פדיו. וחזר הוא בגלגול כדי לתקן מה שפגם. ומפני שגרם לך אז צער, נהנית ממנו עכשיו שלושה חודשים. ובגלל הגזל שגזל ממך אז, ירשת עכשיו את כל נכסיו... שבת שלום לכל המתפללים! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

בְּפֻרְשָׁתֵנוּ, פְּרֻשַׁת "אַחֲרֵי מוֹת", אָנוּ לְמַדִּים עַל הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים, לְהֵבִיא שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים – שְׁעִיר אֶחָד לַה', וְשְׁעִיר אֶחָד לְעִזָּאוֹל – כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "וַנִּתֵּן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת – גּוֹרֵל אֶחָד לַה' וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעִזָּאוֹל". וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין אֵת עִמְק הָעֲנָנִים שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים שְׁמִיבִיאִים בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים: אֶחָד לַה', וְאֶחָד לְעִזָּאוֹל.

נִקְדִּים לְהֵבִיא אֵת הַכְּתוּב בְּסֹפֶר הַקְּדוּשׁ "אֲגָרָא דְכָלָה", שֶׁתְּכַלִּית עֲבוּדַת הַשְּׁעִיר לַה' הַיָּא כְּדֵי לְכַפֵּר עַל הַמִּצְוֹת שֶׁלֹּא נִעְשׂוּ כְּרָאוּי, מַחְמַת שְׁהִיתָה בְּהֵם מַחְשְׁבָה אוּ פְּנִיָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה, כְּפִי שְׁרוּמוֹ הַכְּתוּב: "וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – דְּהִינוּ, שְׁצָרִיךְ לְכַפֵּר "עַל הַקֹּדֶשׁ" – עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵינָם "קֹדֶשׁ", אֲבָל נִעְשׂוּ בְּטוֹמְאוֹ. וְכַפֵּי דְבָרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה' אֲגָרָא דְכָלָה: "וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם". הַגַּם שְׂאִין מִקְרָא יוֹצֵא מִיַּד פְּשׁוּטוֹ, יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁיְכַפֵּר עַל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁבְּקְדוּשָׁה, וְנִאֲחָזֶה בְּהֵם אִיזוֹ טוֹמְאוֹ, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, בְּעִסּוֹק הָאָדָם בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם שְׁמַיִם רַק לְשֵׁם אִיזוֹ פְּנִיָה וּמִפְשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם הֵן הַעֲבִירוֹת הַגְּמוּרוֹת."

לְפִי זֶה, מְבוֹאֵר עֲנָיִן עֲבוּדַת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים. שָׁכַן, בְּעוֹד שֶׁתְּכַלִּית הַשְּׁעִיר הַנִּשְׁלַח לְעִזָּאוֹל הַיָּא לְכַפֵּר עַל כָּל הַחַטָּאִים וְהַעוֹנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל – הִנֵּה, הַשְּׁעִיר לַה', תְּכַלִּיתוֹ הִיתָה לְכַפֵּר רַק עַל הַמִּצְוֹת שֶׁלֹּא נִעְשׂוּ כְּרָאוּי. שָׁכַן, כְּתוּב: "וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..." – דְּהִינוּ, שְׁמַכְפֵּר עַל עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שְׁעֵשָׂה בְּטוֹמְאוֹ, חֲלִילָה.

וְכַפֵּי שְׁמִבְּאָר גַּם ה' צִמַח צְדִיק", בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... אֲפָשֶׁר לֹמַר וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ" – הִינוּ עַל זֶה שֶׁהוּא מְדַמָּה בְּנִפְשׁוֹ שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת קֹדֶשׁ (וְחוֹשֵׁב שֶׁ) אִין בּוֹ שׁוּם חַטָּא וְעוֹן, וְלֹמַד הַתּוֹרָה כְּרָאוּי. כִּי הָאוֹתִיוֹת שֶׁעַל אוֹתִיוֹת הַקֹּדֶשׁ הֵן אוֹתִיוֹת תּוֹרָה (הִנֵּה, מֵעַל-אַחֲרֵי) הָאוֹת ה' בְּאֵה הָאוֹת ו', וּמֵעַל הָאוֹת ק' בְּאֵה הָאוֹת ר', וּמֵעַל הָאוֹת ד' בְּאֵה הָאוֹת ה', וּמֵעַל הָאוֹת ש' בְּאֵה הָאוֹת ת' – הָרִי קִבְּלָנוּ אֵת הַמְלָה תּוֹרָה, שֶׁהִיא מֵעַל אוֹתִיוֹת הַקֹּדֶשׁ". וְהִינוּ, שְׁ(הָאָדָם) חוֹשֵׁב שְׁ(הוּא) לֹמַד תּוֹרָה (בְּקֹדֶשׁ) כְּרָאוּי, וְעַל-יַד כֶּךָ הוּא, חָס וְחֲלִילָה, מְלֵא פְּנִיּוֹת וּגְבָהוֹת (הַלֵּב), רַחֲמָנָא לִיצְלָן. (וְלִכְּנֵן, עַל) זֶה צָרִיךְ כְּפָרָה יוֹתֵר מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מִמֵּי שִׁיּוּדֵעַ בְּעִצְמוֹ שְׁעֵדִין לֹא נִטְהַר מִטוֹמְאוֹ... כִּי זֶה (הָאָדָם) שֶׁלֹּא נִטְהַר מִטוֹמְאוֹ, אִין לוֹ גְּדֻלוֹת, וּבְנִדְאֵי מִתְעוֹרֵר בְּכָל פְּעַם לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלִימָה לְפָנֵי הַקֹּב"ה. (אֲבָל)... מִי שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁמֵּעֲשִׂיו מִתּוֹקְנִים, אִינוּ מִתְעוֹרֵר כָּלֵל בְּתִשׁוּבָה, וְדוֹמָה לְנוֹטֵל כְּתָרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמְלַכְלֵךְ אוֹתוֹ בְּטִיט, חָס וְשָׁלוֹם. לְכֵן זֶה צָרִיךְ כְּפָרָה יוֹתֵר מִטוֹמְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל."

"אִיזוֹ חֶכֶם – הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם" (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהֵ"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

כְּדֵי לְהַמְחִישׁ אֵת עִמְק מְאֹמֵר בֶּן זוֹמָא, "אִיזוֹ חֶכֶם – הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם", נִקְדִּים לְהֵבִיא סִפּוּר יְדוּעַ, עַל אֶחָד מִגְּאוּנֵי וּמִגְּדוּלֵי הַדּוֹר הַקְּדוּמִים, שֶׁפְּעַם יָשָׁב בְּלִילָה וְנִתְיַגַּע קִשׁוֹת עַל דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א, וְלֹא הָיָה מְסוּגָל לְהִבִּין אֵת דְּבָרָיו. עֲבָרוּ שְׁעוֹת אַחְדוֹת, וְדְבָרֵי הַרְשָׁב"א נִשְׁאָרוּ סְתוּמִים וְחֲתוּמִים בְּפָנָיו. מִגְּדֵל הַצַּעַר וְהִיגִיעָה, פָּרַץ הַגְּאוּן בְּכִי מָר, וְהָרִים אֵת עֵינָיו לְשָׁמַיִם בְּתִפִּילָה, שִׁיאִיר הַקֹּב"ה אֵת עֵינָיו בְּדְבָרֵי הַרְשָׁב"א.

פְּתָאוּם הַגִּיעַ בִּיעָף זָבוּב קָטָן וְצָר, וְיָשָׁב לוֹ עַל הַדָּף מִסֹּפֶר הַרְשָׁב"א הַפְּתוּחַ. הִבִּין הַגְּאוּן שְׂאִין זֶה בְּמִקְרָה, וְכֹאשֶׁר הַתְּבוּנָה עַל מְקוֹם מוֹשֵׁב הַזָּבוּב, רָאָה שֶׁהַזָּבוּב הִשְׁחֹרַח יָשָׁב עַל גַּג הָאוֹת נ', וְעַל-יַד כֶּךָ הִפָּךְ אֵת ה-נ' לְאוֹת ל'. וּפְתָאוּם הִבִּין שֶׁבְּעִצְם בְּדְבָרֵי הַרְשָׁב"א יֵשׁ טְעוֹת דְּפוּס, וּבְמִקּוֹם ל' הוֹדֵפֵס נ', וְעַל-יַד הַזָּבוּב חֲזָרָה הָאוֹת ל' לְמִקּוֹמָה, וּמִיד נִתְפָּרְרוּ לוֹ דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א, וְעַל-יַד כֶּךָ זָכָה לְהִבִּין אֵת דְּבָרָיו...

והנה, ידוע מה שכתבו הקדמונים, שהמלה "ישראל" היא ראשי תיבות: **יש ששים רבוא** **אותיות** לתורה הקדושה. כלומר, כל יהודי הוא כנגד אות אחת שבתורה. אם כך, צריכים להיות בכל התורה כלה "ששים רבוא" (שש מאות אלף) אותיות.

אולם, הקשו על-כך המפרשים: הרי מנין האותיות בכל התורה כלה הוא רק **מחצית** מסכום של ששים רבוא (כשלוש מאות אלף). אם כך, חסרות לנו עוד כשלוש מאות אלף אותיות להשלמת ששים רבוא נשמות ישראל. ותרצו ענין זה חכמי ישראל, ואמרו, שכל אות מורכבת מכמה אותיות, כגון א', שמורכבת משלוש אותיות: אות ו' ושתי אותיות י' – אחת למעלה, ואחת למטה. וכן, אות ל', שמורכבת מהאות נ', והאות ו' על גבה. וכך ישנן עוד אותיות המורכבות מכמה אותיות, ועל-ידי כך נשלמות נשמות ישראל. ולכן, אמת מה שאמרו הקדמונים: **"ישראל"** היא ראשי תיבות: **יש ששים רבוא** **אותיות** לתורה הקדושה.

לפי זה, נוכל להבין את גדל החיוב לכל תלמיד חכם לעסוק בתורה ברבים. שכן, אמרו חז"ל (ברכות סג): "חרב על...תלמידי חכמים שיושבים בד בבד(=כל אחד לבד), ועוסקים בתורה". ועוד אמרו חז"ל (תענית ז): 'הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכלן'. והענין הוא, כי היות ולכל אחד מישראל יש חלק בתורה – כמו שאנו מתפללים: "ותן חלקנו בתורתך" – על-כן, היות וכל יהודי הוא רק כנגד **אות אחת** בתורה, אם כך, אין היחיד יכול לזכות ולהבין את התורה כראוי, אם לא יתחבר עם עוד חברים, שכל אחד מהם הוא כנגד אות אחת בתורה, ועל-ידי כלם נשלם פסוק או ענין מסוים בתורה ששייך לשרש נשמתם. ומעתה יבוארו היטב עמק דברי בן זומא: "איזהו חכם, הלומד מפל אדם". כי החכם האמיתי מבין היטב שהוא צריך ללמוד מפל אדם – אפילו מן הקטן ממנו. שהרי, יתכן שאותו אדם הוא כנגד אות בתורה, שרק היא חסרה כדי להשלים את חלק תורתו, כמו הסיפור על הגאון שהזכרנו. שהרי, יתכן ואותו אדם קטן הוא כנגד ה-ו' שעל גג ה-נ', ועל-ידי כך נשלמת האות ל', שהיא חשובה כדי להבין ולהשלים את חלק תורתו.

"ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון"

על מה ששנינו במשנה (אבות ג, א): "עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה: דע, מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן **דין וחשבון**!", ודקדק הגה"ק הגר"א מוילנא זצ"ל על כפל הלשון **"דין וחשבון"** הכתוב במשנה, ואמר: לכאורה היה מספיק לומר: "ולפני מי אתה עתיד לתן **דין**", ומדוע הוסיפה המשנה גם **"חשבון"**?

ובאר זאת הגאון מוילנא, ואמר, שבכל פעם שהאדם עובר **עבירה**, חלילה, הוא בעצם גורם לעצמו **שתי רעות**: (א) **רעה אחת** היא עצם מעשה **העבירה** עצמו, שהוא מרידה בה' יתברך, שהזהיר אותו שלא לעבור **עבירה** זו, והוא לא שמע בקול ה' ועבר על **העבירה**.

(ב) **הרעה השנייה** היא, שבאותו הזמן שעשה הוא את **העבירה**, יכול היה לקיים **מצוה**, שגם על זה צריך תיקון. וזוהי כונת המשנה: "ולפני מי אתה עתיד לתן **דין וחשבון**!" - בשמים עושים **"דין"** עם החוטא על מעשה **העבירה** עצמו, אך בנוסף עושים עמו **"חשבון"** על-כך שבאותו הזמן שהוא עשה את **העבירה**, הוא יכול היה לקיים **מצוה**. ונראה, שלכך התכוון הנביא ירמיה, באומרו (ירמיה ב, יג): "כי **שתיים רעות** עשה עמי: אתי עזבו מקור מים חיים, לחצב להם בארות נשברים אשר לא יכלו המים". והפונה בכך היא, שהקב"ה התלונן על בני ישראל, שעשו שתי רעות: (א) **רעה אחת** שהיו יכולים לקיים **מצוה** ה', שתכליתן להתדבק בה', ועל-כך אמר "אתי עזבו מקור מים חיים" - שלא קימו את **מצוה** ה'. (ב) **ורעה שנייה**, שלא רק שלא קיימו את **מצוה** ה', אלא, שבאותו זמן נמשכו אחרי **היצר הרע** לעבור **עבירות**, ועל-כך אמר: "לחצב להם בארות נשברים אשר לא יכלו המים".

"לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו." (ויקרא יט, יא)

בספר 'הצדיק רבי שלמה' (שהיה תלמידו של ה'חפץ חיים'), מסופר על יתומה אחת שרצו לחתנה. והנה, למרות שהבחור המיועד לה העיד שהיא מתאימה לו, בכל זאת הוא דחה את ההצעה, באומרו שליתומה זו אין ייחוס משפחתי. נסה השדכן לדבר אל לבו של הבחור, והפליג בייחוסה המשפחתי, ובסוף דבריו אף אמר לבחור שיש ליתומה קרוב משפחה מפורסם מאד, הלא הוא ה'חפץ חיים'!

התלהב החתן מדברי השדכן, והחליט לברר זאת באופן אישי, ונסע אל ה'חפץ חיים', כדי לשאול אותו האם אמת הדבר. לאחר ששמע ה'חפץ חיים' את סיפור היתומה, ענה לאותו חתן: "כן! אותה יתומה היא קרובת משפחתי". מיד לאחר שיצא החתן, שאלו התלמידים את רבם(=ה'חפץ חיים'): הלא כתוב: "ולא תשקרו"! והרי יתומה זו איננה ממשפחתך!

ענה להם ה'חפץ חיים': דעו לכם אסור למכור סחורה לא טובה. אילו, חס ושלום, הייתה אותה יתומה חולה, או שהיתה לה בעיה אחרת - בודאי שלא הייתי עונה כך לחתן. אלא, לאחר שאמר לי החתן, שהפלה מוצאת חן בעיניו, וכל הבעיה היא רק שחסר לה ייחוס - במקרה כזה, כדי להשיא יתומה מותר לסמוך על 'כל ישראל אחים', ולכן הריני קרוב משפחתי. **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

“בְּנֵי צִיּוֹן”

“וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתֶם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ”

עַל מוֹתָם שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן אוֹמֵר ה' "כִּסֵּא רַחֲמִים", שְׁכָל כּוֹנְנָתֶם שֶׁל נְדָב וְאַבִּיהוּא הִיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּרְצוֹנָם הָיָה לְתַקֵּן אֶת צִוּוֹן אָבוֹת, וּלְקַרֵּב אֶת הַגְּאוּלָּה. אֲלֵא, שְׁלֵא הָיָה זֶה רְצוֹנוֹ שֶׁל ה' יִתְבַּרְךָ, שִׁיקְדִימוּ אֶת הַקֶּץ, וְלִכְּן נִעְנְשׂוּ(=נְדָב וְאַבִּיהוּא) וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, אוֹמֵר ה' "כִּסֵּא רַחֲמִים", שְׁעַל אַרְבַּעַת עִיקָרִיִּים אֲנַחְנוּ בְּגִלוֹת הַמֶּרֶה. 1. צִוּוֹן אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁאֵכֵל מֵעֵץ הַדַּעַת. 2. צִוּוֹן מְכִירַת יוֹסֵף. 3. צִוּוֹן הַעֲגָל. 4. צִוּוֹן הַמְרַגְלִים. וְנִכּוֹן, שֶׁלְצַעֲרָנוּ הָיוּ עוֹד צִוּוֹת, אוּלָם אֵלֶּה אַרְבַּעַת הַצִּוּוֹת הָעִיקָרִיִּים, וְעַל-כֵּן הֵם נִקְרָאִים "אָבוֹת", וְכָל הַצִּוּוֹת הָאֲחֵרִים הֵם רַק תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהֶם. וְעַל אַרְבַּעַת צִוּוֹת אֵלֶּה רָמְזוּ לָנוּ חוֹז"ל בְּגִמְרָא (בְּפֶא קָמָא א'): "אַרְבַּעַת אָבוֹת נִזְיָקִין: הַשּׁוֹר, וְהַבּוֹר, וְהַמְבַּעָה(=אוֹכֵל בְּשִׁנּוֹ), וְהַהֲבַעַר". הֵנָּה, "הַשּׁוֹר" רוֹמֵז עַל צִוּוֹן הַעֲגָל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתַהֲלִים (קו', כ'): "וַיִּמְירוּ (יִשְׂרָאֵל) אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכִיל עֵשֶׂב". "וְהַבּוֹר", רוֹמֵז עַל צִוּוֹן מְכִירַת יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה". "הַמְבַּעָה(=אוֹכֵל בְּשִׁנּוֹ) רוֹמֵז עַל צִוּוֹן אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁאֵכֵל מֵעֵץ הַדַּעַת, וְכִסֵּס בְּשִׁנּוֹ מִן הַפְּרִי. "וְהַהֲבַעַר" רוֹמֵז עַל צִוּוֹן הַמְרַגְלִים, שְׁעֲלִיהֶם נֶאֱמַר: "וּבַתְּבַעֲרָה וּבְמַסָּה", וְכֵן "וַתְּבַעַר בָּם אֵשׁ".

וְהֵנָּה, כְּאִמּוֹר, שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן רָצוּ לְתַקֵּן אֶת אַרְבַּעַת אָבוֹת הַצִּוּוֹת הַלְלוּ, כְּדִי שְׁלֵא יִצְטָרְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִלוֹת מֵאַרְצָם וּלְלַכֵּת בְּגִלוֹת. וְעַל רְצוֹנָם בְּתִיקוֹן אַרְבַּעַת אָבוֹת הַצִּוּוֹת הַלְלוּ רָמַז הַכְּתוּב: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתֶם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ". הֵנָּה, אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי, רֵאשִׁי תִיבוֹת "שְׁבַמָּא", שֶׁהֵם רֵאשִׁי הַתִּיבוֹת שֶׁל שׁוֹר, בּוֹר, מְבַעָה אֵשׁ(=הַהֲבַעַר). "וְאֶהֱבַת לְרַעַף כְּמוֹךְ אֲנִי יְהוָה" (יט' יח')

עַל מְצוּהַ זֶה – "וְאֶהֱבַת לְרַעַף כְּמוֹךְ אֲנִי יְהוָה" – אוֹמֵר הַרַה"ק כ"ק מֶרֶן הַשֵּׁר שְׁלוֹם מְבַעֲלָזָא זִיע"א, כִּי עַל-יַדִּי אֶהֱבַת חֲבָרִים "מְמַתִּיקִים" אֶת הַדִּין, וְהוֹפְכִים אֶת הַשֵּׁם "אֱלֹהִים" (שֶׁהוּא מִידַת הַדִּין) לְשֵׁם "יְהוָה" (שֶׁהוּא מִידַת הַרַחֲמִים). וְדַבֵּר זֶה, אוֹמֵר הַרַה"ק מְבַעֲלָזָא, רָמְזוּ בְּפִסּוּק "וְאֶהֱבַת לְרַעַף כְּמוֹךְ אֲנִי יְהוָה". שְׁכֵן, אִם תֹּאחֵב אֶת חֲבֵרְךָ בְּאֶמֶת וּבְתַמִּים, אִז "כְּמוֹךְ", שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיָּה "אֱלֹהִים" (שֶׁהוּא שֵׁם מִידַת הַדִּין) נִהְפָּךְ לְ"אֲנִי יְהוָה", שֶׁהוּא שֵׁם מִידַת הַרַחֲמִים.

עַנְיָן זֶה אָנוּ לוֹמְדִים גַּם מִדְּבַרֵי הַחֶכֶם וְהַמְקוּבָל רַבִּי חַיִּים וַיִּטְאֵל (גְּדוּל תַּלְמִידֵי שֶׁל הָאֲר"י הַקְּדוֹשׁ) שֶׁהֵעִיר עַל פִּסּוּק זֶה, וְאָמַר: צָאוּ וּרְאוּ מַה גְּדוּל כַּח אֶהֱבַת הַבְּרִיּוֹת! בְּשַׁעַת שְׁנֵי בְנֵי אָדָם רוֹחֲשִׁים אֶהֱבַת כְּנָה וְאֶמֶתִית זֶה לְזֶה, הַקַּב"ה מְשַׁרֵּה שְׁמוֹ וְשִׁכְנֵתוֹ בִּינֵיהֶם.

וּרְמַז לְדַבֵּר: "אֶהֱבָה" בְּגִימְטְרִיָּה – 13, וְכֹאשֶׁר קִיַּמְתָּ אֶהֱבָה הַדְּדִית בֵּין שְׁנֵי אֲנָשִׁים, הָרִי הִיא אֶהֱבָה כְּפוּלָה, וּבִסְף הַכֹּל נִקְבַּל 26, בְּדִיוֹק בְּגִימְטְרִיָּה שֶׁל שֵׁם הַקַּב"ה "יְהוָה" (אֶהֱבָה+אֶהֱבָה=יְהוָה). הוּא שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶהֱבַת לְרַעַף כְּמוֹךְ אֲנִי יְהוָה" – כְּשֶׁתִּגִּיעַ לַמְדְרָגָה שֶׁל אֶהֱבַת הַזּוּלַת בְּלִי שׁוּם נְגִיעָה, בּוֹדָאֵי תַעוּרֹר גַּם בְּחֲבֵרְךָ אֶהֱבָה שְׁלֵמָה כְּלַפְּיָךְ, וְהַתּוֹצָאָה מֵאֶהֱבָה כְּפוּלָה זֶה תֵּהֵא "אֲנִי יְהוָה" – שֶׁהַקַּב"ה יִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ בִּינֵיכֶם.

בְּעַנְיָן זֶה מְסַפְּרִים עַל הַרַה"ק רַבִּי נִפְתָּלִי צְבִי מְרוֹפְשִׁיץ זִיע"א, שְׁבַהֲיֹתוֹ יָלַד כְּבֵן שְׁלֵשׁ, לָמַד בַּחֲדָר "סִידוֹר" אֲצֵל אֶחָד מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר. כְּאִשֶׁר הִגִּיעַ לְשֵׁם ה' יִתְבַּרְךָ, שֶׁהִיָּה אִז כְּתוּב בְּסִידוֹרִים "יִי", הַסְּפִיר לוֹ הַמְּלַמֵּד, שְׁכֹאשֶׁר שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת י' נִצְבוֹת בְּיַחַד, הָרִי זֶה שֵׁם ה' (הַמְּדַפְּסִים בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה לֹא רָצוּ לְהַדְפִּיס אֶת שֵׁם ה' בְּמִלּוּאוֹ, וְלִכֵּן כְּתוּבו "יִי"). וְהֵנָּה, כְּאִשֶׁר הִגִּיעַ הַיָּלָד לְסוֹף פִּסּוּק, הִמְצוּיָן עַל-יַדִּי שְׁתֵּי נְקוּדוֹת (:), חָשַׁב שֶׁהֵן שְׁתֵּי יוּדִין(=י'), וְהִכְרִיז בְּקוֹל גְּדוּל אֶת שֵׁם ה'. מִיָּד תִּקַּן אוֹתוֹ הַמְּלַמֵּד, וְאָמַר לוֹ שְׂאִין זֶה שֵׁם ה', אֲלֵא סוֹף פִּסּוּק. שְׂאֵל אוֹתוֹ הַיָּלָד בְּתַמִּיָּה, מִדּוּעַ שְׁתֵּי יוּדִין בְּאֶמְצָא הַפִּסּוּק הוּא שֵׁם ה', וְאִילוּ בְּסוֹף הַפִּסּוּק אִינּוּ שֵׁם ה'?

השיב לו הרב ואמר: כאשר שתי יודין (=והתפון ליהודים) יושבים זה לצד זה, בשלום ובאחדות, הרי נעשה מזה שם ה'. אבל, בסוף הפסוק, כאשר שתי היודין (: מתנשאות האחת מעל חברתה, אין זה שם ה', אלא הפסק! ועל זה רומז הפסוק "ואהבת לרעך כמוך אני יהוה": כאשר קימת אהבת רעים בין שני יהודים, מיד מיחד הקב"ה את שמו עליהם, ומקוים בהם "אני יהוה".

"לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך" (יט' כז)

האיסור להתגלח בתער (ספין גילוח וכדומה) הוא אחד האיסורים החמורים שבתורה, והוא אף חמור מאכילת חזיר, שכן האוכל חזיר עובר על שני "לאוין" (=מצוות "לא תעשה"), האחד משום חזיר והשני משום גבלה. והמגלח זקנו בספין עובר על חמשה לאוין! כנגד חמש הפאות שיש בזקן, האסורות בגילוח בספין.

בענין זה מסופר מעשה נורא שהיה בזמן רבי יהודה החסיד זצ"ל, שפעם מחה (=הוכיח) עשיר אחד, שהיה מגלח את זקנו בתער, ואותו עשיר לא שמע לדברי הרב. אמר לו רבי יהודה החסיד: דע לך, שמלבד העונשים הקשים שתסבול בגהנם, עוד תסבול שלאחר מותך יבואו שדים בדמות פרות, ויקנו שביתה על זקנך, ויגרמו לך יסורים גדולים. ומדוע שדים בדמות פרות? שכן "לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית" – ראשי תיבות "פרות". אבל העשיר המשיך בשלו, ולא שת לאזהרות הרב.

לימים מת אותו עשיר, ורבי יהודה החסיד, במעמד גדולי העיר, לפני שקברו את אותו עשיר, כתב שם קדוש על גיר, והניח על גבי זקנו של הנפטר. מיד קם המת, והתחיל להכות ולמרות את שערות ראשו, והחל בוכה לפני הרב: אוי לי שלא שמעתי בקולך. אמר לו הרב: ספר לי מה ארע לך משעת מותך. אמר לו העשיר: מיד שיצאה נשמתו בא אלי שד בדמות פרה גדולה, ונשא כלי מלא גופרית וזפת, ולקח את נשמתו והכניסה בתוך הפלי הנה. לאחר מכן בא מלאך מבית דין של מעלה, ולקח מידי אותו השד, וכן את הפלי עם נשמתו, שהייתי בתוכו והביאה לבית דין הגדול של מעלה. ושם שאלו אותי האם למדת תורה? ואמרתי כן. מיד הביאו חומש בפני, ואמרו לי: קרא. כשפתחתי את החומש, נפתח לי המקום בפסוק "לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך", ולא ידעתי מה לענות. אחר שמעתי קול האומר: הביאו נשמה זו לדיוטא תחתונה של שאול. ובעת שהיו מובילים אותי שמה שמעתי קול, האומר: "המתינו רגע. רבי יהודה (החסיד) קורא לאותה נשמה, ומבקש לדבר עמה", ועל-כך נתנה לי שעה לילך ולספר לך הרב את כל זאת. וכשגמר דבריו אלו, הוציא ממנו הרב את השם הקדוש, ונפל העשיר מת, כפי שהיה קודם...

"ומקדשי תיראו אני ה'"

פעם נכנסה לבית מדרשו של הרב הגאון רבי עזרא ברזל זצ"ל, אשה אחת, יחד עם בתה, והחלה להתפח בבכי מר. האברכים שהיו במקום הרימו את ראשם מעל הגמרא, ושאלו את האשה, על מה ולמה היא בוכיה?

הרב אליהו קרשברג (שהיה אז אברך בכולל), מספר, שלתדהמת הנוכחים החלה האשה לתאר את הצרה הגדולה שנחתה על משפחתה, כאשר בתה (והצביעה על הילדה שעמדה לצידה) חלתה במחלה קשה, והרופאים חיוו את דעתם, שבדרך הטבע אין תרופה למחלתה.

"כל מה שאני מבקשת מכך הוא, שתתנו לי לנקות את בית המדרש, לשטוף אותו, לצחצחו ולהבריכו. שכן, מקובלת אני מבית אבא במרוקו, שזה דבר גדול מאד. וברצוני להוכיח לבורא עולם שאני אוהבת אותו, ומיחלת לישועתו". והוסיפה האשה: "אולי אם אנקה את הבית שלו – את הדירה בה שוכן הקב"ה – אולי ירחם עלינו האלקים, ואצליח לעזור לילדתי האומללה". האברכים, שהתרשמו מאד מהאמונה המפעמת באותה אשה, ומדבריה, שיצאו מלב כואב, הודיעו לה שבעוד כמחצית השעה מסתים סדר לימודם (שאז הם נוסעים לביתם), ובחפץ לב יאפשרו לה לנקות את בית המדרש. למחרת, מספר הרב קרשברג, כאשר חזרנו לכולל, כמעט ולא הפרנו את בית המדרש. המקום היה כל-כך נקי ומצוחצח, עד שאפשר היה להרגיש בחוש, שהאשה והבת השקיעו בנקיון מאמצים רבים, ולא וותרו גם על הפינות הקטנות, ועשו כל שלא ידון (=כל שביכולתן) על מנת שהכולל יצוחצח ויברך.

לא עברו ימים רבים, והנה, שוב הופיעו השתים בפתח בית המדרש. אלא, שהפעם ארשת (=הבעת פנים) של שמחה היתה נסוכה על פניהן. האם ספרה לאברכים, שבבדיקה שנעשתה לילדה לפני כשעתים, נדהמו הרופאים להיזכר, שהמחלה חלפה כלא היתה... "מה עשית, ובאיזה בית חולים קבלת טיפול עבור בתך?" – שאלו אותה הרופאים. "וכשספרתי לרופאים, שהלכתי לבית המדרש כדי לנקות את הבית של הקב"ה", נותרו הרופאים פעורי-פה והמומים...". (מתוך הספר "עלינו לשבח"). שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ" (טז' ג')

אוֹמְרִים חו"ל: "וּתְשׁוּבָה וּתְפִילָה וּצְדָקָה מְעַבְרִין אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה". בְּמַחְזוּרֵי הַתְּפִילָה מוּבָא פְרוּשׁ לְשֵׁלשׁ הַדְּרָכִים הַלְלוּ, שְׁבִיחַ אָנוּ פּוֹעֲלִים בְּיוֹם הַדִּין, כְּדִי לְהַעֲבִיר מֵעֲלֵינוּ אֶת רוּעַ הַגְּזֵרָה: "תְּשׁוּבָה" – צוּם, "תְּפִילָה" – קוֹל, וְ"צְדָקָה" – מְמוּן. וְהִנֵּה מִצְאוּ דוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת, שְׁשֵׁלשׁ הַמְּלִים הַלְלוּ (קוֹל, צוּם, מְמוּן) הֵן בְּעִלּוֹת אוֹתָהּ גִּימְטְרִיָּה – 136 – וְכֹאשֶׁר אָנוּ מְצַרְפִּים אוֹתָן יַחַד, מְגִיעַ מִנִּינָם ל-408, הַשְּׁוֹה בְּדִיוֹק לְגִימְטְרִיָּה "זֹאת".

אִם כֵּן, הַפְּתוּב שֶׁלְפָנֵינוּ – "בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ" – מִתְּפָרֵשׁ בְּדֶרֶךְ הַבְּאָה: גַּם אֶהְרֵן, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַמּוֹרֵם מֵעַם, שְׁבוּדָאֵי מְלֵא וְגִדּוּשׁ בְּתוֹרָה וּבִירְאָת שָׁמַיִם – צָרִיךְ לְנִקּוּט בְּשֵׁלשׁ דְּרָכִים אֵלוֹ: צוּם, קוֹל וּמְמוּן (כְּלוּמֵר, עָלִיו לְהַרְבוֹת בְּתְשׁוּבָה, בְּתְפִילָה וּבְצְדָקָה), כְּדִי לְבּוֹא אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים וּלְעוֹרֵר רַחֲמֵי שָׁמַיִם, עָלָיו וְעַל כָּלל יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד אוֹמְרִים בְּעֵנִין זֶה חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: "בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ" – כְּשֶׁמְקִימִים הַמוֹנֵי הָעַם כְּרֹאֵי "צוּם", "קוֹל", "וּמְמוּן" (כְּשֶׁמְרַבִּים הֵם בְּתְשׁוּבָה, בְּתְפִילָה וּבְצְדָקָה) מְצַטְרְפִים מְעַשִּׂיהֶם הַטּוֹבִים לְ"זֹאת", וְכֹשֶׁבֵּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֶל הַקֹּדֶשׁ", כְּשֶׁלִּיחָם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, מִתְקַבֵּל עֲבוּדָתוֹ לְפָנָי שׁוֹכֵן מְרוּמִים, וּמִתְכַּפְּרִים עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל הַמוֹנֵי יִשְׂרָאֵל כְּפָרָה שְׁלֵמָה.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף מָה שְׁאֵמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ (תְּהִילִים כז', ג'): "אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לְבִי...בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ...". נִשְׁאַלְת הַשְּׁאֵלָה, בְּמָה בּוֹטֵחַ דּוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּשֵׁיִשׁ עָלָיו מַחֲנֶה שֶׁל מְקַטְרָגִים? אֵלָּא, הַתְּשׁוּבָה הִיא כְּמוֹ שֶׁהוֹסֵבֵר לְעִיל: בְּ"זֹאת" – קוֹל, צוּם, וּמְמוּן – "אֲנִי בּוֹטֵחַ" שְׁאֵעֲבוֹר אֶת יוֹם הַדִּין.

"אָף הוּא(=הַלֵּל) רָאָה גְּלִגְלַת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל-פְּנֵי הַמַּיִם. אָמַר לָהּ: עַל דְּאֵטְפַת – אֵטְפוּךְ, וְסוּף מְטִיפֶיךָ יִטּוּפוּן" (פְּרָקִי אֲבוֹת ב', ז')

עַל אוֹתָהּ הַגְּלִגְלַת שֶׁרָאָה הַלֵּל צָפָה עַל הַמַּיִם, אוֹמֵר רַבְּנוּ עוֹבְדֵיָה מִבְּרִטְנּוֹרָה: "עַל דְּאֵטְפַת(=בְּגִלְל שֶׁהֲרַגְתָּ) – אֵטְפוּךְ(=הֲרַגוּ אוֹתְךָ), (שְׁכַן) רִשָּׁע הָיִיתָ וּמְלַטְטֵם(=גּוֹזֵל) אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמִצִּיפֵן(=מְטַבֵּיעֵן) בְּנֶהֱרָ, וּבְאוֹתָהּ מִיַּד מְדַדוּ לָךְ(=גַּם אוֹתְךָ הִטְבִּיעוּ)".

חו"ל מְפָרְשִׁים אֶת עֵמֶק מִשְׁנֶה זו גַּם עַל דְּרֶךְ הַסּוּד. וְכִדִּי לְהַבִּין מִשְׁנֶה זו עַל דְּרֶךְ הַנְּסִתָּר, נִקְדִּים לְבֵאֵר אֶת הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה (לְאַחַר טְבִיעַת חֵיל פְּרַעְיָה בַּיָּם) (שְׁמוֹת יד', כח'): "לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד", וְהַכּוֹנֵה הִיא, שְׁלֵא נִשְׂאָר אֶף אֶחָד מֵאוֹתָם הַמְּצַרִּים שֶׁרָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל תּוֹךְ יָם-סוּף, וְכֹלֶם טְבַעוּ בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר בְּמַעֲמָקֵי הַיָּם.

אוֹמֵר עַל-כֵּךְ "בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת": "לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד", אֲבָל אֶחָד (כֵּן) נִשְׂאָר, וְהוּא פְּרַעְיָה". וְאֲכֵן, כְּתוּב בְּמִכְלֵתָא, שֶׁהַקַּב"ה הִשְׁאִיר אֶת פְּרַעְיָה בְּחַיִּים, כְּדִי שֶׁפְּרַעְיָה יִסְפֵּר בְּכָל הָאָרֶץ אֶת גְּדֻלַּת הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה ה' יִתְבָּרַךְ בְּמְצַרִּים, וְכִפִּי שְׁאֵמַר הַקַּב"ה לְפְרַעְיָה (שְׁמוֹת ט', טז'): "וְאוֹלָם בְּעֲבוּר זֹאת הָעַמְדַתֶּיךָ – בְּעֲבוּר הַרְאֵתְךָ אֶת כַּחֲזִי, וְלִמְעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל הָאָרֶץ".

אִם כֵּן, נִמְצָא, שֶׁלְכַאוּרָה, לְפִי מְרֵאִית עֵינַי, פְּרַעְיָה הֲרִשָּׁע, מֶלֶךְ מְצַרִּים, שֶׁהָיָה שֶׁרֵשׁ טוֹמְאָת מְצַרִּים, שֶׁגָּזַר עַל יִשְׂרָאֵל: "כָּל הַבֵּן הַיְלוּד – הִיאֹרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ", בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר נִשְׂאָר בְּחַיִּים, וְלֹא נִעַנֵשׁ עַל-כֵּךְ, וְנִכּוֹן אִמַּת שֶׁהָיָה טַעַם לְהִשְׁאִירוֹ בְּחַיִּים כְּדִי שֶׁיִּסְפֵּר עַל גְּדֻלַּת נְסָיו וְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ. אֶף נִשְׁאַלְת הַשְּׁאֵלָה, אִיפֹה כָּאֵן הַמִּידָה כְּנֶגֶד מִידָה? מִדּוּעַ פְּרַעְיָה לֹא טְבַע כְּפִי שֶׁהִטְבִּיעַ אֶת יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל?

אוֹמֵר עַל-כֵּךְ הַאֲרִיז"ל: הֵן אִמַּת שֶׁפְּרַעְיָה עֲצָמוּ נִיצַל מְטַבֵּיעָה בַּיָּם סוּף וְנִשְׂאָר בְּחַיִּים כְּדִי שֶׁיִּסְפֵּר עַל גְּדֻלַּת נְסָיו וְנִפְלְאוֹתָיו שֶׁל ה' וְיִקְדֵשׁ בְּכָךְ שֵׁם שָׁמַיִם, אֲבָל בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר, הַקַּב"ה, הַמְּסוּבֵב כָּל הַסִּיבּוֹת, הוֹרִיד אֶת פְּרַעְיָה

בגלגול בתקופתו של הלל הנשיא, ואז הענישו והטביעו במים. וזוהי הגלגלת שראה הלל, כפי שכתוב: "אף הוא (=הלל) ראה גלגלת אחת (=של פרעה) שצפה על-פני המים", וכל זאת כדי לקיים מידה כנגד מידה על פרעה, שגזר "כל הבן הילוד - היאורה תשליכהו".

ומוסיף על-כך ה"מגלה עמוקות", ואומר (ואתחנן אופן עד), שנשמעת משה רבנו ונשמעת הלל הנשיא הן משרש אחד. ולכן, כמו שמשוה היה מלך על ישראל, כך הלל היה נשיא על ישראל, וכמו שמשוה חי מאה ועשרים שנה, כך גם הלל חי מאה ועשרים שנה, וכמו שמשוה היה ענו מכל אדם, כך גם הלל היה ענו מכל אדם.

ומוסיף עוד ה"מגלה עמוקות", ואומר, שכמו שנתן הקב"ה תורה שבכתב לישראל על-ידי משה רבנו, כן זכה הלל, שהיה ניצוץ מנשמת משה, שתהיה הלכה כמותו בישראל בתורה שבעל-פה. על-כך רמז הקב"ה למשה רבנו, שההלכה בתורה שבעל-פה תהיה כהלל, בפסוק: "... הוא יהיה לך לפה" - ראשי תיבות "הילל".

וכאמור ה' יתברך סבב את הענין כך, שהלל הנשיא, שהוא ניצוץ מנשמת משה רבנו, יזכה לראות את הגלגלת של פרעה צפה על המים, ויודיע לכל העולם (בתורה שבעל-פה): "על דאטפת (=בגלל שהרגת) - אטפוד (=הרגו אותך)" - מידה כנגד מידה. וכל זאת, כדי לחזק את אמונת ישראל בה' יתברך, כדי שיאמינו ישראל באמונה שלמה שעתידי הקב"ה לנקום את נקמתו ברשעים, ואפילו שאלו כבר מתו על מטתם בשלוחה, הנה הקב"ה מביא אותם בגלגול, ונפרע מהם מידה כנגד מידה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) ו"ואהבת לרעך כמוך" (יט' יח')

האר"י הקדוש, (בספרו "שער הגלגולים"), כותב שכל אחד מישראל צריך לקיים את כל תרי"ג (=613) מצוות דאורייתא (=שבתורה), וכן גם את שבע מצוות דרבנן (=של החכמים). ואם האדם לא קיים את כל המצוות הללו **כת"ר** (=620) מצוות, הרי הוא חייב אחרי **מיתתו** להתגלגל ולרדת שוב לעולם הזה, כדי להשלים את המצוות שהחסיר.

והנה, לכאורה הדבר תמוה. הרי אין לאדם אפשרות לקיים את כל **כת"ר** (=620) המצוות! שהרי יש מצוות ששיכות רק לפהו, וישנן מצוות ששיכות רק ללוי, או לישראל, ואין לנו אפשרות לקיימן. אם כך, לכאורה, נצטרך לחזור בגלגול של כהן או לוי או ישראל כדי להשלים מצוות אלו. ומה יש באפשרותנו לעשות כדי להשלים את כל **620** המצוות בגלגול אחד?

אומרים חכמי ישראל, שזהו באמת מה שבקש אותו גר, כשאמר לשמאי: "למדני את כל התורה כלה, כשאני עומד על רגל אחת". פלומר, למדני לקיים את כל התורה כלה, את כל מצותיה - "על רגל אחת" - פלומר בפעם אחת, בגלגול אחד (בהיותי בחיים בעולם הזה), כדי שלא אצטרך להתגלגל להיות כהן או לוי, כדי להשלים את המצוות שלא יכולתי לקיים בהיותי ישראל.

והנה, שמאי דחפו "באמת הבננו" שבידו, שכן שמאי סבר שבאמת אי-אפשר לקיים את כל המצוות בפעם אחת בעולם הזה, אלא צריכים לחזור בגלגול ולהשלים את החסר. אבל כשבא אותו גר להלל, נתן לו הלל עצה נפלאה כדי לא לחזור בגלגול, ואמר לו: "דעלך סני, לחברך לא תעביד (=מה ששנוא עליך) - אל תעשה לחברך, וזוהי מצות: "ואהבת לרעך כמוך", ו"זו כל התורה כלה" - אמר לו הלל.

והפונה היא: כאשר האדם מקיים את "ואהבת לרעך כמוך" - לאהוב כל יהודי כמו את עצמו, ובהיותו יודע שכל ישראל ערבים זה לזה, כגוף אחד בלב אחד - ממילא אם חברו מקיים מצוה מסוימת, שהוא לא יכול לקיימה, נחשב לו כאילו הוא קיים מצוה זו. ולמה הדבר דומה? לאדם שמניח תפילין בראשו ובזרועו. וכי שייך לו מר שרק היד והראש קיימו מצוות תפילין, ושאר האיברים לא? ודאי שזה לא נכון! כיון שכל האיברים מחוברים בגוף אחד ובנפש אחת, ולכן נחשב כאילו כל האיברים קיימו מצוות תפילין. וכך, כאשר איש ישראל מקבל עליו את "ואהבת לרעך כמוך", אזי נחשבים כל ישראל כאיש אחד, וממילא אם אחד קיים מצוה מסוימת, נחשב כאילו כל ישראל קיימו מצוה זו. לכן, אפילו אם האדם אינו כהן, מכל מקום כאשר כהן מקיים מצוה, נחשב הדבר כאילו הוא קיים מצוה זו. וזהו שאמר הלל לאותו גר: "דעלך סני, לחברך לא תעביד (=מה ששנוא עליך) - אל תעשה לחברך) - כיון שעל-ידי מצות "ואהבת לרעך כמוך" תוכל לקיים את כל מצוות התורה "על רגל אחת", פלומר בגלגול אחד ... (על פי "אורה של תורה") "איש אמו ואביו תיראו..." (ויקרא יט ג)

לפני שנים רבות נפטר בבני ברק אדם. והנה, לאחר כמה שבועות נפטר גם בנו. ונתהם (=ותסער) כל העיר על-כך, שכן מקרה כזה לא היה זכור להם. מייד מהרו אל ה'חזון אישי'. אולם, ה'חזון אישי' בטל את הענין במחי-יד, ואמר להם: אתם יודעים כמה פעמים בא אלי האבא ובכה על הצרות שבו עושה לו? ולכן - הוסיף ה'חזון אישי' - עתה, לאחר שנפטר, קרא האב לבנו לדין תורה בבית דין של מעלה, על כל הצער שצער אותו. מעשה זה מביא הגר"ח קניבסקי, בספרו 'אורחות ישר'. והוא מוסיף ואומר, שעל כיבוד אב ואם נפרעים גם בעולם הזה. וכמו שהאדם מתנהג עם הוריו - כך בניו יתנהגו עמו, וזה מהדברים שרואים גם בזמנינו. **שבת שלום לכל בית ישראל!**